Øjeblikke før ordet

Videoen Robotterne går sig en tur: Refleksioner og notater

»Optag min, optag min« kan vi høre et barn sige på videoens lydside, og vi ser samtidig flere små legetøjsmaskiner, der drøner rundt om sig selv på et skolebord. Barnet ønsker, at jeg skal tæt på med kameraets linse. Helt tæt på det stykke legetøj, han har bygget – og som nu er ved at være faretruende og dramatisk nær ødelæggelse, idet den vildt roterende maskine nærmer sig bordkanten.

Situationen er ret karakteristisk for den måde, hvorpå jeg skaber video om leg og fortælling. Det sker sammen med børnene, hvilket fx vil sige, at vi fysisk er ganske tæt på hinanden; jeg kan nå legetøjet samtidig med, at jeg holder kamera, og jeg bevæger mig i højde med børnenes leg, også når den udfolder sig på gulvet. Tillige kan børnene medvirke i en fælles processuel udvikling af optagelserne, idet billedforløb umiddelbart kan ses på kameraets lille monitor, eller optagelserne kan opleves på et tv i børnenes skole- eller legemiljø.

NOGLE RESULTATER kan ses i videoen *Robotterne går sig en tur;* en video, der følger en uges leg, fortælling og aktivitet med klodser, små batteridrevne motorer, videokamera mv. Det sker i børnehaveklassen O.B på Katrinebjergskolen ved Århus.

Mit ønske er, at børnene ser videoen med glæde, og at de kan blive inspirerede til nye lege og fortællinger. Videoen er således tilvirket, så den kan ses og bruges af børn i O.B. Tillige er den en beretning, der henvender sig til andre børn – og til voksne, der interesserer sig for børns liv og udtryk.

Arbejdet med mediet har ikke til hensigt at tage et *aftryk* af børnenes liv og udfoldelse. Jeg – og de andre medvirkende voksne – er del af det, der sker omkring kameraet og i rummet i øvrigt. Videokameraet er ganske nær børnene, men det er ikke nærgående. Børn og voksne er medvirkende i forhold til at iscenesætte og forme dét, der skal fortælles til andre børn og voksne. Beretningens kvalitet opstår, når vi undlader at forgribe os, og i stedet søger at ænse ytringer og intentioner, der anes netop før ordene formuleres.

I videoen *Robotterne går sig en tur* ses dette fx i børnenes blikke; de viser flere gange deres legetøj frem, de kigger op et øjeblik, ser på mig, nærmest for at sige: – Er du parat? Nu sker det! Kontakten handler ikke blot om at sikre en god optagelse, men derimod om at netop denne leg, dette stykke legetøj eller denne fortælling er vigtig og fx kan indgå i legen omkring et videokamera.

STILEN I VIDEOEN er uhøjtidelig, intensiv og kropslig. Publikum delagtiggøres måske i et legende mikro-univers, der virker velkendt og på samme tid ganske usædvanligt.

Børn er ofte ret fortrolige med et kameras virkemidler. Mediernes fortællinger og genrer egner sig glimrende til at »digte videre på«. Børn transformerer eller kultiverer ofte ihærdigt de store mængder af programtilbud, der strømmer fra højttalere og skærme.

Et samlende begreb for disse udfoldelser er *medielege*. I denne underskov af lege og fortællinger er det min erfaring, at der blandt børn gemmer sig en latent, men samtidig meget livfuld og massiv interesse for at inddrage fx videoudstyr i undersøgende processer. Dette kan ske i lege, fortællinger, historier og dagbogsagtige studier.

TILSTEDEVÆRELSEN af et videokamera i nogle dage i en børnehaveklasse indebærer altså ikke en mulighed for simpel tilnærmelse til virkelighed og autenticitet. Indsatsen drejer sig derimod om at kaste et særligt blik på proces og resultat og på de forskelligartede udsagn, der tegner sig om det at forme et medieudtryk. Det er ikke blot mig, der har et ærinde i form af »at studere, hvad børn gør«. Processen bliver derimod et felt med flere interagerende parter; børn og voksne i vekselvirkning omkring bl.a. kamera og mikrofon. I min virksomhed blandt børn er det således afgørende, at det ikke er arbejdet hen mod det færdige videoprogram, der rummer det væsentlige og endelige fokus.

VIDEOEN KAN KUN fortælle en lille del af, hvad der sker. Der er tale om en fortolkning, både når vi filmer, og når vi redigerer. En video viser derfor ikke et udtryk for en »sandhed«, men den er en kulturel beretning – et »stykke kreativt bearbejdet virkelighed«, som vi – medvirkende børn og voksne – sammen vælger at bringe videre.[1]

Der er ingen målrettet hensigt med videoen *Robotterne går sig en tur*, men den rummer megen vilje. Videoen ser jeg som en gestus til *kroppen* og kroppenes bevægelse: kroppe omkring et kamera. Kroppe i tæt samspil omkring batteridrevent legetøj, der kører og maser af sted i ubehjælpsomme og dog for en tid fascinerende afarter af bevægelse.

Kameraet er *digitalt*, de enkelte informationsdele på båndet kan i såvel teoretisk som praktisk henseende bearbejdes og kopieres vilkårligt, men en del af aktiviteterne kan siges at være *analoge*: legen rummer også sine specifikke konventioner for »måder« at handle på, og rummet og udstyret befordrer særlige muligheder.

LEGEN OG FORTÆLLINGEN er til stede før det elektroniske udstyr. Voksne er tilbøjelige til først at ænse børns udtryk, når et medie er involveret. Videokameraet, fx, kan medvirke til at støtte og inspirere til leg og fortælling, men de daglige ytringer blandt børn sker ofte ret uset, overhørt og alligevel i kredsløb, der danner et konstant og fundamentalt grundlag for fx skolelivet. Her er det min opfattelse, at frikvartererne antager en ganske betragtelig del af skolehverdagen. I tidsmæssig henseende er frikvartererne sammenlagt det største »fag«. Et virkeligt forum for leg!

Lige så intens og massiv legen kan fremtræde, lige så flygtig virker den. Klodserne bliver skilt ad, sorteret og lagt i passende kasser, når dagen er slut.

Et videokamera, fx, kan indtage sin særlige rolle på skole og institution, idet udstyret bidrager til frugtbare former for synlighed og hørlighed; beretninger om fælles oplevelser, begivenheder og historier. Hvis de ellers er fælles. Netop her er billederne, lydene og bevægelserne på skærmen en anledning til at reflektere, hvad der er forskelligt, anderledes og eventuelt fælles. Kameraet, og måden vi griber det på, viser ikke blot, *hvad* vi gør, men tillige, *hvordan* vi ønsker at forme billedet af os selv og hinanden.

Note

1. Citat frit efter antropologen John Gierson.

Notatet er tidligere publiceret i projektpublikationen *Robotterne går sig en tur.* Baggrund er projektet: *Mennesker og robotter – børn og voksnes fortællinger og medielege med kamera, klodser og computere.* Vedr. information, kontakt Klaus Thestrup. Mail: klausthestrup@mail.tele.dk
Se også: http://www.legolab.daimi.au.dk/projects/SchoolProjects.dir/medieleg.dir/